

діяльності як перевитрата, як втрата ресурсів, зниження ефективності на цьому робочому місці. Аналогічне міркування застосовується і для випадку відхилення, що викликало зниження витрати ресурсів. З точки зору контролю ефективності виробництва, економію або перевитрату ресурсів необхідно зв'язувати не лише з місцем їх виникнення, але і з центром відповідальності за нього, винуватцем (ініціатором) відхилення.

Висновок. Технологія контролю відхилень є механізмом, що включає вибір методів і процедур, за допомогою яких відбувається відбір цих, необхідних для виявлення відхилень від цілей управління. Оперативна інформація про відхилення має велику значущість, оскільки термінові заходи з усунення відхилень у багатьох випадках дають істотні результати. Саме тому важлива обробка даних про відхилення, угруповання відхилень з причин і винуватців. У багатьох випадках виявляється, що основними порушниками ходу виробництва виявляються декілька підрозділів підприємства.

Таким чином, методика виявлення відхилень, їх причин і винуватців, схема обробки цієї інформації, а також методика розрахунку відхилень витрати є важливий елемент системи управління якістю інноваційної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Друри К. Введение в управленческий и производственный учет [Текст]/ К. Друри – М.: ЮНИТИ, 1998. – 783 с.
2. Ендовицкий Д.А. Раскрытие информации об инновационной деятельности в бухгалтерской отчетности [Текст] / Д.А. Ендовицкий// Аудитор. - 2002. - № 12. – С. 10-16.
3. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебный курс [Текст]/И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 1999. – 528с.
4. Блиокова Е.Н. Концепция оценки эффективности НИОКР и ценообразования на научно-техническую продукцию. Концепция внебюджетного возвратного финансирования науки [Текст]/ Е.Н Бликов. – М.: Рос. акад.наук. Институт экономики. 1995. – 110 с.

УДК: 339.923

Т.В. Камінська

РІВЕНЬ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Розглядаються субіндекси глобального індексу конкурентоспроможності, визначається місце України серед країн, які приймають участь у світових інтеграційних процесах, наводяться рекомендації щодо подолання проблем пов'язаних з інтеграцією України у світове господарство.

Рассматриваются субиндексы глобального индекса конкурентоспособности, определяется место Украины среди стран, которые принимают участие в мировых

интеграционных процессах, представлены рекомендации преодоления проблем связанных с интеграцией Украины в мировое хозяйство.

The sub-indexes of global index of competitiveness are examined, the location of Ukraine is determined among countries which take part in world integration processes, recommendations of overcoming of problems are presented related to integration of Ukraine in a world economy.

Ключові слова: глобальний індекс конкурентоспроможності, субіндекси, інтеграційні процеси, глобальне середовище.

Постановка проблеми. На початку ХХІ сторіччя у світі відбуваються кардинальні трансформації, що супроводжуються зміною геополітичних конфігурацій. Глобальна фінансово-економічна криза стала черговим викликом світовій цивілізації, обумовила невизначеність перспектив глобальної і національних економік, прискорила пошук шляхів модернізації суспільних систем. Криза показала негативні наслідки глобальної економічної моделі, сприяла розробці системних змін світового економічного і соціального порядку. На тлі посилення загроз і зростання нестабільності у світі постають нові виклики міжнародній безпеці - у сировинній, енергетичній, фінансовій, інформаційній, екологічній сферах.

Українські експерти до переліку елементів глобалізації, крім зазначеного, включають інтеграцію господарського життя; міжнародний поділ праці; інтеграцію ринків капіталу та робочої сили; розвиток міждержавних транспортних мереж; формування світового ринку знань та інтелектуальних продуктів; інтеграцію валютних ринків і виникнення нових світових ринків. Україна, безумовно, також демонструє тенденцію до економічної і політичної інтеграції, насамперед з розвинутими європейськими країнами.

Аналіз останніх досліджень та невирішена раніше частина. На сучасному етапі все більший вплив мають інтеграційні процеси під впливом глобалізації світової економіки, що має неймовірний всепоглинаючий та стрімкий масштаб, який неможливо ігнорувати. На даному етапі, дослідники зазначають, про актуальність процесу зовнішньої співпраці, коли країни намагаються вийти на світову арену та максимально реалізувати свій потенціал, а не залишатися замкнутими для світової економіки. В таких умовах наявність сильних конкурентних позицій на світовому ринку, надає можливості економіки країни бути сильною у глобальному середовищі. З кожним роком України виходить на нові місця за глобальними рейтингами, чи підіймаючись у рейтингах, за рахунок укріплення позицій, чи спускаючись, програючи сходинки сусідам.

Мета. В даній статі автором проведена спроба проаналізувати особливості сучасного стану України у глобалізаційних процесах у світовій економіці та визначити основні недоліки у отриманні конкурентоспроможних переваг.

Виклад основного матеріалу. Використовуючи статистичні матеріали Всесвітнього економічного форуму була проведена оцінка конкурентоспроможності України серед інших країн на основі Глобального індексу конкурентоспроможності (ГІК), що складається з 12 субіндексів:

державні та суспільні установи; інфраструктура; макроекономічна стабільність; охорона здоров'я та початкова освіта; середня, вища та професійна освіта; ефективність товарного ринку; ефективність ринку праці; рівень розвитку фінансового ринку; технологічна готовність; розмір ринку; удосконалення бізнесу; інновації.

ГК на 2/3 складається з оцінки, отриманої шляхом опитування респондентів, на 1/3 – зі статистичних даних. Зважаючи на складність проведення оцінок та охоплення значного числа сфер життєдіяльності суспільства, при його визначенні аналізувалися дані, наявні на момент оцінки, при розрахунку ГК 2010/2011 дані використані за 2008-2009 роки. Число країн-учасниць по відношенню до попереднього періоду – 2009/2010, збільшено відповідно зі 133 до 139 країн (включено Молдову, Іран, Ліван та 3 африканські країни).

Загальний рейтинг очолила Швейцарія та Швеція. Сполучені Штати Америки, які тривалий час залишалися лідером рейтингу, посіли четверте місце. До десятки кращих (як і у Звіті 2009/2010) увійшли Сінгапур, Німеччина, Японія, Фінляндія, Нідерланди, Данія та Канада.

Порівняно з попереднім періодом (рис. 1) місце України у рейтингу погіршилося на 7 позицій – з 82 (серед 133 країн) до 89 місця (серед 139 країн), тобто погіршила своє місце на 5 позицій. Серед країн СНГ позаду України залишилися лише Грузія (93 місце) та Вірменія (98 місце).

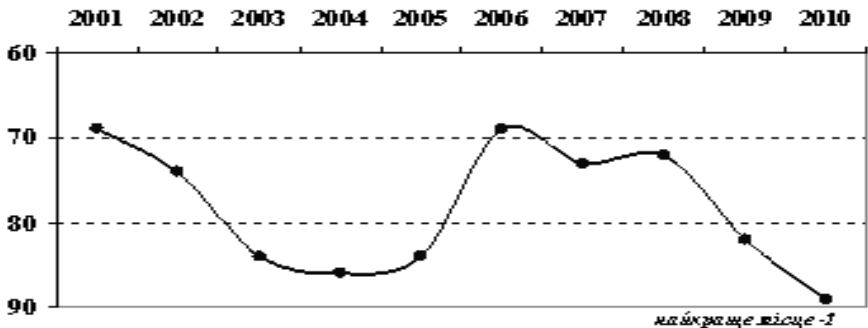

Рисунок 1. Місце України у ГК за 2001-2010 рр.

Аналіз рейтингу України у ГК 2010/2011 за складовими показує, що Україна втратила свої позиції майже за всіма субіндексами. Покращення рейтингу відмічено лише за двома субіндексами: інфраструктура (рис.2) та охорона здоров'я й початкова освіта, які, як і у попередньому році, залишилися в сфері потенційних загроз для конкурентоспроможності країни.

На покращення рейтингу зазначених субіндексів позитивно вплинули відповідні конкурентні переваги: розширення ринку мобільного зв'язку, покращення якості загальної інфраструктури, насамперед, залізничної та

зменшення показника дитячої смертності, а також забезпечення достатнього рівня якості початкової освіти.

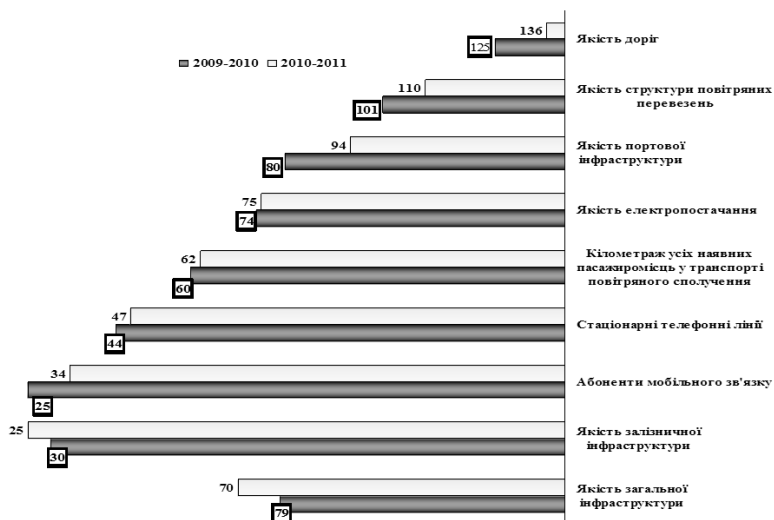

Рисунок 2. Розвиток інфраструктури, порівняльний аналіз 2011-2010 рр.

Найбільших втрат Україна зазнала за такими важливими складовими, як: “Макроекономічна стабільність” (на 26 пунктів), “Рівень розвитку товарного ринку” (на 20 пунктів), “Рівень розвитку фінансового ринку” (на 13 пунктів), “Державні та суспільні установи” (на 14 пунктів). Слабкість інституційної бази в Україні зумовлює її відставання у глобальному рейтингу конкурентоспроможності, тоді як забезпечення інституціональних основ ринкової економіки є передумовою реалізації конкурентних переваг країни на міжнародному ринку розподілу праці.

Внаслідок недосконалої інституційної бази Україні не вдалося адекватно і вчасно відреагувати на поширення світової фінансової кризи, у результаті чого вона втратила позиції у забезпеченні макроекономічної та фінансової стабільності (рис. 3).

Найбільш критичного рівня досягли показники дефіциту державного бюджету та інфляції, що негативно вплинуло на оцінку кредитного рейтингу країни (99 місце). Недосконале управління фінансовим ринком призвело до подальшого падіння його рейтингу, що характеризується недовірою до надійності банків (138 місце) та згортанням кредитної активності – доступність позик (130 місце). Реакцією на товарному ринку на процеси фінансової кризи стало згортання внутрішньої конкуренції і посилення монопольного домінування. Невирішення проблем регуляторної політики виступає додатковим фактором, що гальмує розвиток конкурентноздатного бізнес-середовища.

Рисунок 3. Макроекономічна стабільність України за 2010-2011 рр.

До сфери критичних відставань наблизився рейтинг субіндексу “Удосконалення бізнесу”, який знизився на 9 пунктів до 100 місця. Негативно вплинула на нього відсутність у компаній стратегічного бачення розвитку, побудованого на використанні прямих ринків зовнішньої дистрибуції, професійного маркетингу та співробітництва з науково-дослідною сферою.

Субіндекс “Ефективність ринку праці”, втративши лише 5 пунктів, перетворився для України з конкурентних переваг у ГІК 2009/2010 на потенційну загрозу через зниження оцінки респондентів рівня довіри професійному менеджменту, співпраці у відносинах робітник-роботодавець та рівня відтоку “мізків”. Такі низькі результати засвідчують нестачу робочих місць на ринку праці, низьку мотивацію легальної зайнятості і, як результат, проблему з адекватністю виконаної роботи. Водночас на досить високому рівні залишається індекс еластичності умов праці (31 бал, тоді як середній бал для Східної Європи та Центральної Азії – 29,2), при оцінці якого досліджується жорсткість регуляторних норм при наймі/звільненні робітників.

Утримати свої позиції в сегменті конкурентних переваг вдалося субіндексу “Розмір ринку”, незважаючи на досить значне падіння (на 9 пунктів), та субіндексу “Середня, вища та професійна освіта”, який залишився без змін. Визначальний вплив на формування рейтингу “Розмір ринку” мало скорочення розміру як внутрішнього ринку, у співвідношенні до ВВП, так і зовнішнього ринку на 18,6% та 15,2%, відповідно.

Розмір ринку України. Як і в багатьох інших країнах, що зазнали наслідків світової фінансової кризи, значно скоротився, що відобразилося на його позиції у рейтингу. Проте рівень субіндексу залишається у зоні конкурентних переваг України. Це є позитивним моментом для становлення вітчизняної промисловості.

Ще одним показником, що визначає рівень розвитку країни у інтеграційних світових процесах є рівень конкуренції (рис. 4)

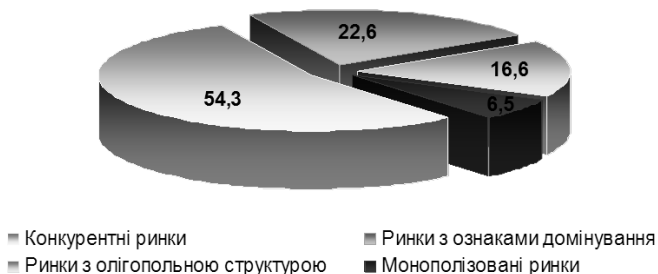

Рисунок 4. Структура ринку за ознакою свободи конкуренції

За зазначеними даними розвитку ринку України, слід виділити основні причини низького рейтингу України, на думку експертів, країна має невелику щільність ринку малих підприємств, які є реagentом конкурентоспроможності економіки країни, Україна має один з самих низьких показників зареєстрованих малих підприємств (на 1000 осіб населення) 8,2 підприємств (крім індивідуальних) і 5,6 індивідуальних підприємств, що вказує на неефективність антимонопольної політики.

За оцінкою інноваційної діяльності Україні, залишається в сегменті відсталих, втративши одну позицію у рейтингу (з 64 на 63 місце). Але зберігаються позитивні тенденції до розвитку технологічної бази, яка безпосередньо впливає на інноваційний розвиток. Слід зазначити, що на даний момент зберігається тенденція до скорочення, державного та приватного фінансування розвитку інновацій. Тому у результаті, розрив між країнами лідерами ЄС та Україною за рівнем інноваційного розвитку, складає більше ніж 5 разів (Україна – 13%, Німеччина – 69%).

Складне становище законодавчої бази та виконання її, пов'язане з відкриттям та веденням бізнесу, а також значний тиск оподаткування, у порівнянні з іншими країнами Східної Європи, роблять Україну непривабливою для залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ). У порівнянні з іншими країнами обсяги ПІІ на душу населення є найнижчими (рис. 5).

У сфері освіти конкурентними перевагами залишається охоплення населення середньою та вищою освітою, а також якість викладання математичних та прикладних наук. На загальний рівень освіти негативно вплинула низька якість шкіл професійного менеджменту та обмеженість дослідницьких та тренінгових центрів у регіонах.

Ще одним показником розвитку інтеграційних процесів в Україні, що характеризує входження країни у глобальне середовище є індекс розвитку побудови інформаційного суспільства.

Не останню роль в стратегії побудови інформаційного суспільства грає визначення та прийняття стандартів інформаційної відкритості влади при

забезпеченні необхідних вимог захисту інформації та національного інформаційного простору.

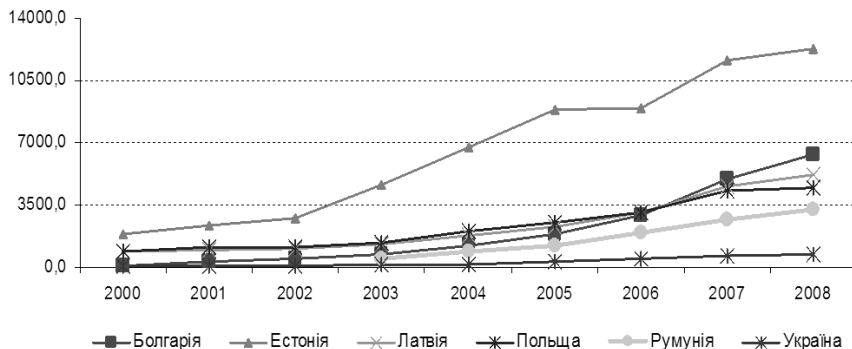

Рисунок 5. Кумулятивні ПІП (дол.США/особу)

Зняття грифів необґрунтованого обмеження доступу до інформації розпорядчого характеру центральних органів влади є важливими кроками на цьому шляху. Визначення узгоджених зі світовими національних стандартів щодо інформаційних технологій, програмного забезпечення, яке використовується в державному секторі, перехід на відкриті стандарти - запорука більш повного використання інтелектуального потенціалу вітчизняних програмістів, уникнення порушень авторських прав та підвищення рівня інформаційної безпеки.

Існує більше двадцяти е-індексів, але найбільш вживаними вважаються наступні: індекс цифрових можливостей або цифрової перспективи (Digital Opportunity Index, DOI), розроблений ITU в межах WPIIS; індекс мережевої готовності (Networked Readiness Index, NRI), Світовий Економічний Форум; індекс інформаційного суспільства (Information Society Index, ISI), компанія IDC; індекс цифрового доступу (Digital Access Index, DAI), ITU; індекс цифрового поділу (Digital Divide Index, DDI), Orbicom; індекс поширеності ІКТ (ICT Diffusion Index, ICTDI), UNCTAD. Проведений аналіз чутливості показав достатню стійкість використовуваної вагової схеми. Індекс цифрового доступу розраховувався для 178 країн, які були поділені на 4 групи згідно з їх рівнем доступу до ІКТ найвищий рівень (>0,7), високий рівень (0,69-0,5), середній рівень (0,49-0,3), низький рівень (<0,3). В 2003 р. значення DAI для України становило 0,43, тобто середній рівень. За результатами дослідження Міжнародного фонду "Відродження" в Україні стабільно збільшується кількість органів державної влади та органів місцевого самоврядування, фізичних та юридичних осіб, які використовують у своїй діяльності окремі технології електронного урядування, дистанційного навчання, телемедицини тощо.

Висновки. У цілому оцінка країн у рейтингу конкурентоспроможності 2010/2011 відбувалася на фоні значної невизначеності економік країн світу у їх подальшому розвитку. З подоланням наслідків світової фінансової кризи у більшості країн на високому рівні зберігаються показники безробіття, дефіциту державного бюджету, зовнішня заборгованість тощо. Проведенню більш ефективної державної політики заважають побоювання щодо можливості другої хвилі кризи. З огляду на це більшість розвинених країн демонструє млявий характер розвитку. У той же час у країнах, що розвиваються, зростання йде випереджаючими темпами. На 2010 р. МВФ прогнозував економічне зростання у розвинутих країнах у цілому на рівні 2,6%, у країнах, що розвиваються, на 6,8%, по деяким країнам ці показники були значно вищі.

Забезпечення конкурентоспроможності економіки України в інтеграційних процесах глобальної економіки, повинно підкріплюватися розвитком процесів на державному рівні таких як:

- регулювання цін та витрат монополістів;
- запобігання дисперсійності між цінами на внутрішньому та зовнішньому ринку;
- здійснення контролю за якістю, відповідністю та безпекою продукції;
- розбудова інститутів довгострокового кредитування та проведення програм ресурсозаощадження;
- розбудова національної інвестиційно-інноваційної системи;
- формування сучасних інструментів стимулювання розвитку депресивних територій;
- збільшення обсягів бюджетного інвестування та підвищення його ефективності;
- реформування ринку праці з метою підвищення його гнучкості;
- впровадження сучасного інструментарію захисту внутрішнього ринку та відстоювання інтересів національних виробників.

Використання переваг економіки масштабу. Досягти цього можна завдяки розширенню розмірів ринку, зменшенню трансакційних витрат та використанню інших переваг на основі теорій економіки масштабу.

Вирішення завдань торгової політики. Регіональні угруповання дають змогу створити більш стабільне і передбачливе середовище для взаємної торгівлі, мають можливість переговорної позиції країн в рамках багатосторонніх торгових переговорів у СОТ.

Сприяння структурній перебудові економіки. Досягається завдяки використанню країнами, що будують ринкову економіку або здійснюють глибокі економічні реформи, досвіду провідних розвинених країн, що є членами об'єднання.

Підтримка молодих галузей виробництва. Інтеграційне об'єднання дуже часто розглядається як спосіб підтримати місце за рахунок виходу на більш широкий регіональний ринок.

Створення сприятливого зовнішньополітичного середовища. Важливою метою більшості інтеграційних угруповань є зміцнення взаєморозуміння і співробітництва країн, що беруть участь у політичній, соціальній, військовій, культурній та інших позаекономічних областях; забезпеченні економічної і політичної консолідації та міжнародної воєнної безпеки.

Можливість регулювання соціально-економічних процесів на регіональному рівні. Мета такого регулювання – усунення національних перепон на шляху взаємних обмінів і взаємодії національних економік, забезпечення сприятливих умов господарюючим суб'єктам, розкріпачення конкуренції.

Таким чином, забезпечення конкурентоспроможності української економіки потребує насамперед активізації економічної діяльності. Тільки на цьому шляху Україна зможе на гідних засадах інтегруватися у світове співтовариство, забезпечити необхідний рівень економічної безпеки та добробуту населення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Головне управління державної служби України [Електронний ресурс]/ Офіційний сайт Головного управління державної служби України – Режим доступу: <http://www.guds.gov.ua/control/uk/index>
2. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]/ Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України – Режим доступу: http://me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=151372&cat_id=98907
3. Курс європейської інтеграції обрали самі українці [Текст]/Політика і час. - 2007. - № 7. - С. 6-7
4. Друзенко Г. Європейська інтеграція України: оцінка в загальноєвропейському контексті [Текст]/ Г. Друзенко //Парламент. - 2005. - № 8. - С. 2-115.

УДК: 658.012. 8

О.Г. Кондрашевська

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ПЕРЕДУМОВА ЙОГО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У статті досліджено сутність ресурсного потенціалу та сталого розвитку підприємства, визначено роль і місце ресурсного забезпечення у підтриманні стійкого функціонування підприємства, обґрунтовано необхідність взаємозв'язку елементів економічної стійкості та ресурсного потенціалу для забезпечення сталого розвитку підприємства у сучасних умовах господарювання.

Ключові слова: ресурси, ресурсне забезпечення, ресурсний потенціал, стійке функціонування, економічна стійкість, сталий розвиток.

В статье исследовано сущность ресурсного потенциала и устойчивого развития предприятия, определены роль и место ресурсного обеспечения в поддержании устойчивого функционирования предприятия, обоснована необходимость взаимосвязи элементов экономической устойчивости и ресурсного